

Черненко Я.М., Добко С.В.

МІСЦЕ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В ДОКАЗУВАННІ

У процесі розслідування злочинів нерідко виникає необхідність встановити за слідами та іншими відображеннями зв'язок людини, предмета або іншого об'єкта з розслідуваною подією, тобто ідентифікувати об'єкт, що залишив це відображення. Ідентифікувати об'єкт – означає встановити (виявити) його тотожність із самим собою в різні періоди часу або в різних його станах, використовуючи для цього залишені ним відображення.

Загальновизнаним є виділення трьох видів ідентифікації: слідчої, експертної та обліково-реєстраційної [1]. При цьому в усіх цих видах криміналістична ідентифікація виступає як одна з окремих методик доказування, предметом якого є відношення тотожності. Вирішення питання про тотожність відіграє важливу роль для встановлення істини по справі.

Слідча ідентифікація має місце коли ознаки об'єкта, що використовуються для встановлення тотожності, очевидні, а саме ототожнення відбувається при проведенні слідчої (розшукової) дії – огляду, обшуку, пред'явленні для впізнання тощо.

Обліково-реєстраційна ідентифікація здійснюється за даними криміналістичних обліків співробітником обліково-реєстраційного підрозділу – за ознаками, що закладені в основу певного виду криміналістичного обліку.

Експертна ідентифікація – це ототожнення, яке проводиться з використанням спеціальних знань при проведенні судових експертиз.

Результати вказаних видів ідентифікації в доказовому значенні неоднорідні.

Якщо мала місце слідча ідентифікація, то її результати можуть:

- мати доказове значення та не потребувати підтвердження іншими слідчими діями;

- потребувати підтвердження шляхом проведення іншої слідчої (розшукової) дії, або експертизи (у випадку встановлення групової приналежності або схожості з шуканим об'єктом).

Результати ідентифікації, що проведена співробітником обліково-реєстраційного апарату можуть бути долучені до провадження як джерело доказів, або стати об'єктом експертного дослідження.

Результати експертної ідентифікації, як відомо, можуть мати доказове значення у формі категоричних висновків, або відігравати роль орієнтуючої інформації у формі вірогідних висновків.

З точки зору теорії доказування, важливим є те, що об'єкти, які залучаються до процесу ідентифікації, в залежності від функцій, які ними виконуються, набувають різного процесуального статусу. Одні з них – речові докази в точному сенсі цього слова, інші – копії цих об'єктів, треті – зразки. Копії (зліпки, відбитки тощо) – це теж речові докази, але докази похідні; зразки доказами не є, це об'єкти, які мають своєрідний процесуальний статус. Зразки відрізняються від речових доказів відсутністю

безпосереднього зв'язку з подією правопорушення. В процесі ідентифікації вони виступають в якості ідентифікуючих об'єктів саме в силу того, що їх походження від ідентифікуємого об'єкта беззаперечно, що дозволяє відігравати їм роль порівняльного матеріалу.

Об'єкти ідентифікації прийнято поділяти на ідентифікуємі та ідентифікуючі. При цьому, якщо категорія ідентифікуємих об'єктів за своєю характеристикою однорідна, то ідентифікуючі об'єкти можуть бути поділені на дві групи: зразки для порівняльного дослідження та об'єкти, походження яких від ідентифікуємого об'єкта необхідно встановити, тобто, встановити зв'язок ідентифікуємого об'єкта з подією правопорушення. Об'єкти другої групи – це завжди речові докази, оскільки особливою їх ознакою є беззаперечність зв'язку з розслідуваною подією. Для об'єктів цієї групи немає єдиної назви ні в юридичній літературі, ні в експертній практиці: їх називають і речовими доказами, і об'єктами дослідження, і об'єктами, наданими на експертизу тощо. Однак, на наш погляд, жодна назва не відображає специфіки цих об'єктів, оскільки, наприклад, зразки теж є об'єктами, наданими на дослідження, та до них теж підходить термін «об'єкти, що досліджуються».

Погоджуємося з вченими, які пропонують називати об'єкти цієї групи «об'єктами досліджуваного походження» [1]. Така назва відображає як мету їх дослідження, так і невідомість їх походження від ідентифікуємого об'єкта, та в той же час дозволяє чітко відмежувати їх від зразків – об'єктів беззаперечного походження. У випадку встановлення їх походження від ідентифікуємого об'єкта, ці об'єкти будуть визнані речовими доказами.

Зразки – самостійна категорія об'єктів, що використовуються при доказуванні. Вони є зв'язком між ідентифікуємым об'єктом та ідентифікуючим об'єктом досліджуваного походження. При цьому дії слідчого при отриманні зразків для порівняння повинні забезпечити: 1) беззаперечність походження отриманих зразків; 2) їх належну якість та кількість.

Цінність зразка для порівняльного ідентифікаційного дослідження визначається тим, наскільки повно та вірно він передаватиме відображені на ньому ознаки ідентифікуємого об'єкта. Кількість зразків повинна забезпечити виявлення всіх необхідних ідентифікаційних ознак в певному або в різноманітному поєднанні.

Важлива проблема теорії доказування – проблема обґрунтованості та достовірності висновку про тотожність. Для підтвердження істинності висновку вчені-криміналісти пропонують використовувати математичну теорію вірогідності та розроблені на її основі вірогідно-статистичні методи оцінки та дослідження.

Особливе значення мають математичні методи дослідження достовірності взаємної значимості ідентифікаційних ознак, а також розрахунку їх умовної вірогідності, тобто вірогідності кожної з ознак при умові появи однієї чи декількох інших. Саме в можливості розрахунку вірогідності спільної повторюваності комплексу ознак по вірогідностям

повторюваності окремо взятих ознак й полягає практичне значення теорії вірогідності та математичної статистики для ідентифікації.

Стосовно доказування, необхідно зазначити, що розширення знань про об'єкт шляхом проведення ідентифікації не є лише кількісним накопиченням інформації про нього. Зв'язок перевіряемого об'єкта з розслідуваною подією, що встановлюється шляхом ідентифікації (ототожнення), виявляє нову якість цього об'єкта. Передбачення (версія) про такий зв'язок стає фактом, що викликає якісну зміну становища перевіряемого об'єкта в кримінальному процесі. Після ідентифікації (ототожнення) такий об'єкт може розглядатися як елемент матеріальної обстановки розслідуваної події, об'єктивні зв'язки якого з іншими елементами характеризують його структуру. Встановлені в процесі розслідування суттєві в правовому відношенні об'єктивні зв'язки осіб, предметів, явищ і подій дають підстави для прийняття процесуально значимих рішень.

Список використаних джерел

1. Белкин А.Р. Теория доказывания. Научно-методическое пособие. – М.: НОРМА, 1999. – 429 с.
2. Колдин В.Я. Идентификация при расследовании пре ступлений. М.: Юрид. лит., 1978. – 144 с.

Шатун В.В., Зінченко Г.С.

ВПЛИВ НЕТОЧНОСТЕЙ ФІКСАЦІЇ СЛІДОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА РЕЗУЛЬТАТИ ВИСНОВКУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Огляд місця ДТП – першочергова та невідкладна слідча дія, яка спрямована на дослідження території (автодороги) на якій відбулася дорожньо-транспортна пригода, яка полягає у пошуку, виявленні, фіксації з подальшим дослідженням, перевіркою і оцінкою слідів злочину та інших речових доказів.

Під виявленням і фіксацією слідів злочину, в даному випадку розуміється сліди транспортних засобів залишені на місці пригоди, тобто на місці ДТП.

Дослідження даних слідів при проведенні інженерно-технічної експертизи дають змогу встановити об'єктивні данні необхідні слідчому для прийняття рішення по справі, тобто, чим точніше зафіксовано вся слідова інформація та дорожня обстановка на місці пригоди, тим точніше, і більш об'єктивно буде задано слідчим комплекс вихідних даних в постанові про призначення експертизи.

Так, наприклад, при фіксації слідової інформації на місці пригоди дуже важливо точно зафіксувати сліди залишені транспортними засобами, до зіткнення, в момент зіткнення та після нього. Така слідова інформація дає змогу встановити положення транспортних засобів на проїзній частині в момент зіткнення, що відіграє важливу роль при проведенні експертиз і має великий вплив на результати висновку по даній справі.

Так наприклад при зіткненні двох транспортних засобів зафіксовано